

บทที่ 4

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและกิจกรรมพัฒนาชุมชน ของเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด

การศึกษาขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ได้ศึกษาจากแผนพัฒนาชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด คือ แผนพัฒนาเทศบาล และผังเมืองรวม

การศึกษานี้มีส่วนเพื่อต้องการทราบว่าประชาชนในเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน ได้แก่ แผนพัฒนาเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด และผังเมืองรวมอย่างไร ในขั้นตอนใดบ้าง อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนอาจไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน แต่ประชาชนอาจเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรม(โครงการ)พัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ดก็ได้ ซึ่งมีทั้งโครงการที่ระบุและไม่ถูกระบุไว้ในแผนพัฒนาชุมชน ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนประเภทใด เข้าร่วมในตำแหน่งใด เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนและลักษณะใด มีปัจจัยอะไรที่ทำให้เข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนมีอุปสรรคใดบ้างในการเข้าร่วมทำกิจกรรมพัฒนาชุมชน จะกล่าวถึงในเนื้อหาบทที่ 4 นี้ ผลของการศึกษาจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งเพื่อให้ทราบถึงศักยภาพและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลเจ้าเจ็ด

ในการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน เช่น การวางและจัดทำผังเมืองรวม กฎหมายได้กำหนดให้มีการทำประชาพิจารณ์ (Public Hearing) แต่ยึดหยุ่นไว้ว่าอาจเป็นผู้แทนของประชาชนก็ได้ ส่วนขั้นตอนตามหลักวิชาการเพื่อที่จะได้มาเป็นผังเมืองรวม ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าควรจะนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อใดและอย่างไร สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ไม่มีกฎหมายที่กำหนดให้มีการทำประชาพิจารณ์ แต่ประชาชนอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการบอกความต้องการพัฒนาชุมชนในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลว่าจะนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ ซึ่งรายละเอียดของขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลและการวางและจัดทำผังเมืองรวม ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 2.5

4.1.1 การจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ

การจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ มีปลัดสุขภาพบิดเจ็บเป็นประธานในคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ มีหัวหน้าส่วนต่างๆเป็นกรรมการ และได้มีการแต่งตั้งตัวแทนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย มีเจ้าหน้าที่สำนักงานปลัดสุขภาพบิดเจ็บที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาโดยตรงเป็นกรรมการและเลขานุการ

การจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่ อย่างไร การเก็บรวบรวมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ จากการสัมภาษณ์ปลัดสุขภาพบิดเจ็บ (เมื่อ เดือนกุมภาพันธ์ 2540) ทราบว่า ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาของชุมชนจาก

- ประธานกรรมการสุขภาพบิดเจ็บ
- คณะกรรมการสุขภาพบิดเจ็บ
- คณะกรรมการพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ ซึ่งมีผู้ทรงคุณวุฒิ เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของท้องถิ่น จำนวน 2-3 ท่าน รวมอยู่ด้วย

ปลัดสุขภาพบิดเจ็บมีความคิดเห็นว่าบุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนท้องถิ่น มีความใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชน ทำให้ทราบถึงปัญหาและสามารถบอกถึงปัญหาของชุมชนได้เป็นอย่างดี และนอกจากนี้ได้ศึกษาจากเอกสารและรายงานต่างๆรวมถึงนำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บที่กล่าวถึงจะสมควรจะมาตรวจสอบดูว่าปัญหาใดบ้างที่ได้รับการแก้ไขแล้ว และมีประเด็นใดบ้างที่ยังคงเป็นปัญหาอยู่

สำหรับข้อมูลความต้องการของประชาชนในการพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ เป็นข้อมูลที่มาจากการถกแถลงแล้วเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิของท้องถิ่น จำนวน 2-3 ท่าน ที่เข้าเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บ ผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ได้แก่ อดีตกำนัน อดีตผู้ใหญ่บ้าน พ่อค้าหรือคหบดีของชุมชน จะเห็นได้ว่าการรวบรวมข้อมูลความต้องการของประชาชน ไม่ได้มีการเก็บข้อมูลจากประชาชนโดยตรงตามที่คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาสุขภาพบิดเจ็บเสนอไว้ (กรมการปกครอง, 2538:27) ปลัดสุขภาพบิดเจ็บมีความคิดเห็นว่าผู้ทรงคุณวุฒิของท้องถิ่นจะสามารถรับทราบความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดี และประชาชนมีความต้องการจะพัฒนาชุมชนอย่างไรก็สามารถเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิของท้องถิ่นได้

4.1.2 การวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนา

การศึกษาดังกล่าววางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนา มีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากหน่วยงานที่จัดทำไม่ได้มีการจัดเก็บข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนาไว้ จากการสัมภาษณ์ผังเมืองจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2540) เป็นผู้เข้ามาสานต่อการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนา ทราบว่า ได้มีการทำประชาพิจารณ์เมื่อประมาณ 3 ปี มาแล้ว แต่ไม่มีรายละเอียดว่ามีผู้ใดบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการทำประชาพิจารณ์ และผลการทำประชาพิจารณ์เป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ปลัดสุขาภิบาล เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ทราบว่า ในการทำประชาพิจารณ์เพื่อการวางแผนและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนา ได้มีผู้แทนประชาชนเข้าร่วมทำประชาพิจารณ์ คือ ประธานกรรมการสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด และคณะกรรมการสุขาภิบาล

4.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนกับกิจกรรมพัฒนาชุมชน ของสุขาภิบาลเจ้าเจ็ด

เกี่ยวกับการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนบางกลุ่มหรือบางคนอาจไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา แต่ประชาชนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชน ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมและทัศนคติ ในการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสอบถามจำนวน 157 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นประชากรตัวอย่างกลุ่มเดียวกับประชากรตัวอย่างที่กล่าวไว้ ในบทที่ 3

4.2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน

ปัญหาของชุมชนที่ประชาชนเห็นว่าเป็นปัญหาหลักของชุมชน ได้แก่ ด้านการบริการขั้นพื้นฐาน เช่น ขาดน้ำประปา และการเดินทางไม่สะดวก ด้านสังคม เช่น ปัญหาเสพติด คนชรา ขาดคนดูแล และปัญหาการโยกย้ายแรงงาน ด้านเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาหนี้สินและราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ปัญหาเหล่านี้ ประชาชนประมาณร้อยละ 62.4 ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา รองลงมา ประชาชนร้อยละ 26.8 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร้อยละ 7.0 มีส่วนร่วมในการสละเวลา เช่น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าประชุม ประชาชนร้อยละ 1.3 มีส่วนร่วมโดยการสละแรงกาย เช่น ลงแรงซ่อมแซมถนน สะพาน เป็นต้น และประชาชนร้อยละ 0.6 มีส่วนร่วมโดยสละทรัพยากร

ตารางที่ 4-1 แสดงลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ปัญหาของชุมชน

การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	ร้อยละ
- ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา	62.4
- แสดงความคิดเห็น	26.8
- ระยะเวลา	7.0
- สดระงาย	1.3
- สดระทวิทยากร	0.6
- คิดว่าชุมชนไม่มีปัญหา	1.9

ความคิดเห็นประชาชนถึงประเด็นที่ว่า ควรเป็นหน้าที่ใครในการแก้ปัญหาเหล่านี้ ประชาชน ร้อยละ 44.6 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล รองลงมา ร้อยละ 30.6 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของทุกคนทุกฝ่ายร่วมกัน ร้อยละ 9.6 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลร่วมกัน ร้อยละ 6.4 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของฝ่ายอื่นๆ เช่น การประปา การไฟฟ้า กรมทางหลวง เป็นต้น และร้อยละ 5.7 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านในการแก้ปัญหา

ตารางที่ 4-2 แสดงความคิดเห็นของประชาชนว่าบุคคลใดควรเป็นผู้แก้ปัญหของชุมชน

การแก้ปัญหของชุมชนควรเป็นหน้าที่ของใคร	ร้อยละ
- เจ้าหน้าที่สุขาภิบาล	44.6
- ทุกคนทุกฝ่ายร่วมกัน(รวมทั้งประชาชน)	30.6
- กำนันผู้ใหญ่บ้านร่วมกับเจ้าหน้าที่สุขาภิบาล	9.6
- กำนันผู้ใหญ่บ้าน	5.7
- ประชาชนทุกคน	1.3
- หน้าที่ของฝ่ายอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหา โดยตรง (การประปา การไฟฟ้า เป็นต้น)	6.4
- คิดว่าชุมชนไม่มีปัญหา	1.9

จะเห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ได้เข้าไปร่วมแก้ไขปัญหของชุมชนโดยความคิดริเริ่มของตนเอง อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนเห็นว่าปัญหาเหล่านั้นบางครั้งเกินกำลังที่จะเข้าไปแก้ไข และเป็นหน้าที่ของสุขาภิบาลหรือผู้นำชุมชนอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงประเด็นที่ว่า ควรเป็น

หน้าที่ของใครในการแก้ไขปัญหาก็ประสบอยู่ ประชาชนส่วนใหญ่จึงเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สุขภาพและผู้นำชุมชน แต่มีประชาชนร้อยละ 30.6 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกฝ่ายร่วมกัน แสดงให้เห็นว่ายังมีประชาชนส่วนหนึ่งที่พร้อมจะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหของชุมชน และต่อประเด็นคำถามที่ว่า เห็นด้วยหรือไม่ที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหของชุมชน ประชาชนร้อยละ 94.3 เห็นด้วยที่ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหของชุมชน

ตารางที่ 4-3 แสดงความคิดเห็นของประชาชนถึงการมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหของชุมชน

ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหของชุมชน	ร้อยละ
เห็นด้วย	94.3
ไม่เห็นด้วย	1.3
ไม่มีความเห็น	4.5

4.2.2 การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของประชาชน

จากการศึกษาประชาชนถึงการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 157 คน พบว่าประชาชนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.0 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนทั้งในปัจจุบันและในอดีต รองลงมา ร้อยละ 32.5 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันแต่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต ประชาชนร้อยละ 16.6 ได้เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันแต่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต และร้อยละ 15.9 ได้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในปัจจุบันและอดีต

ตารางที่ 4-4 แสดงสัดส่วนของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในปัจจุบันและอดีต

การเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในปัจจุบันและอดีต	15.9
เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันแต่ไม่เข้าร่วมในอดีต	16.6
ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบันแต่เข้าร่วมในอดีต	32.5
ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งในปัจจุบันและอดีต	35.0

สาเหตุที่ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน พบว่ามีสาเหตุ คือ ประชาชนร้อยละ 38.7 ต้องใช้เวลาไปทำอย่างอื่น ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ ความจำเป็นในการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ต้องรับผิดชอบงานบ้าน เป็นต้น รองลงมา ประชาชน ร้อยละ 34.0 ให้เหตุผลว่าไม่ทราบข่าวการทำกิจกรรม ร้อยละ 6.6 ให้เหตุผลว่าไม่มีคนชักชวน การที่ประชาชนไม่ทราบข่าวและไม่มีคนชักชวน มักเกิดกับประชาชนที่ไม่ค่อยอยู่บ้าน เมื่อมีการประกาศหรือบอกกล่าว บุคคลเหล่านี้จึงไม่ทราบเรื่อง และประชาชน ร้อยละ 5.6 ให้เหตุผลเรื่องสุขภาพ

ตารางที่ 4-5 แสดงสาเหตุที่ประชาชนไม่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน

สาเหตุที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน	ร้อยละ
ใช้เวลาทำอย่างอื่น	38.7
ไม่ทราบข่าว	34.0
ไม่มีคนชักชวน	6.6
มีปัญหาเรื่องสุขภาพ	5.6
ให้คนอื่นไปแทน	3.8
ไม่สนใจ	3.8
อื่นๆ(อายุมาก/เป็นหน้าที่ของสมาชิกवाद/มีกิจกรรมให้ทำน้อย)	7.5

4.2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในปัจจุบัน

1) จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

การเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน หมายถึง เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ในช่วงเวลาที่ทำการศึกษา

จากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 157 คน มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.5 (51 คน) แต่แต่ละคนมีการเข้าร่วมกิจกรรมไม่เกิน 3 กิจกรรม

ตารางที่ 4-6 แสดงสัดส่วนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน

ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน	32.5 (51 คน)
ประชาชนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน	67.5 (106 คน)

ประชาชน ร้อยละ 54.9 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมปัจจุบัน เข้าร่วม 1 กิจกรรมต่อคน ร้อยละ 43.1 เข้าร่วม 2 กิจกรรมต่อคน และร้อยละ 2.0 เข้าร่วม 3 กิจกรรมต่อคน จะเห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วม 1-2 กิจกรรม

ตารางที่ 4-7 แสดงสัดส่วนประชาชนที่มีต่อจำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในปัจจุบัน

จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วม	ร้อยละ
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 1 กิจกรรมต่อคน	54.9
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 2 กิจกรรมต่อคน	43.1
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 3 กิจกรรมต่อคน	2.0

2) ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม

เมื่อคิดเป็นสัดส่วนของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท คือประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในปัจจุบันแล้ว พบว่า ประชาชนร้อยละ 56.89 เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางสังคม รองลงมา ร้อยละ 39.3 เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ และ ร้อยละ 1.9 เท่ากัน เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาการเกษตร และกิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและยกระดับรายได้

ตารางที่ 4-8 แสดงสัดส่วนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภทในปัจจุบัน

ประเภทกิจกรรมที่เข้าร่วม	ร้อยละ
กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม	56.9
กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ	39.3
กิจกรรมการพัฒนาทางการเกษตร	1.9
กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและยกระดับรายได้	1.9

กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม

กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม เป็นกิจกรรมซึ่งมุ่งให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในชุมชน ทำให้สัมพันธ์ภาพของสมาชิกในสังคมดีขึ้น หรือมีการตระหนักรู้ถึงสมาชิกในชุมชน ได้แก่

(1) โครงการงานกีฬาเพื่อด้านยาสหคิด มีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนออกกำลังกาย เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงให้ร่างกายและจิตใจ มีความสามัคคีกันในหมู่คณะ และหลีกเลี่ยงยาเสพติด งานกีฬาดังกล่าวที่หน้าสำนักงานสุขาภิบาล มีการรับสมัครสมาชิกเข้าร่วมโครงการ จัดการแข่งขันกีฬาและมอบรางวัล โครงการนี้เป็นความคิดริเริ่มของสุขาภิบาล

(2) โครงการสร้างศาลาวัด เป็นโครงการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมสละทรัพย์และสละแรงกาย เพื่อสร้างศาลาวัดให้เป็นที่ทำกิจของสงฆ์ตลอดจนกิจกรรมของประชาชน โดยปวิคเป็นเจ้าของโครงการ

(3) โครงการชมรมฌาปนกิจศพ เป็นโครงการที่สมาชิกของชมรม มีผู้นำชุมชนเป็นประธาน เสียสละเงินเพื่อช่วยเหลือครอบครัวสมาชิกที่มีการฌาปนกิจศพ โดยเก็บเงินครอบครัวละ 10 บาท เมื่อมีผู้เสียชีวิต

(4) โครงการอาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน ประชาชนที่เป็นอาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน จะเป็นผู้นำทางด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านตนเอง เพื่อชี้แจงข่าวสารสาธารณสุข และความรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน โครงการนี้มีตถาณีนามชัยคำบดเป็นเจ้าของโครงการ

(5) โครงการสร้างศาลาพักผ่อน เป็นโครงการที่ประชาชนและผู้มาร่วมกันสร้างศาลาหมู่บ้าน เพื่อเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นที่พักพิงชั่วคราว

(6) โครงการประเพณีสงกรานต์และรดน้ำคำหัวผู้อาวุโส เป็นโครงการต่อเนื่องที่จัดขึ้นทุกปี เพื่อสร้างความสัมพันธ์ และส่งเสริมความกตัญญูของคนในชุมชน รวมทั้งยังดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีของไทยไว้ โครงการนี้มีคณะกรรมการสุขาภิบาลเป็นผู้กำหนดนโยบายและประสานงาน มีกำนันและผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ประสานสัมพันธ์

กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ

กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ เป็นกิจกรรมซึ่งประชาชนร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชน ได้แก่

(1) โครงการซ่อมแซมถนน เป็นโครงการที่ผู้นำชุมชน คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ขอความร่วมมือให้ประชาชนร่วมกันซ่อมแซมถนนภายในหมู่บ้านให้มีสภาพที่ใช้งานได้ดีดังเดิม

(2) โครงการซ่อมแซมสะพาน เป็นโครงการที่ผู้นำชุมชนชักชวนให้ประชาชน ร่วมมือกันซ่อมแซมสะพานไม้ที่ชำรุด

(3) โครงการพัฒนาโรงเรียน เป็นโครงการของทางโรงเรียน ที่มีประชาชนเข้าร่วมพัฒนาโรงเรียนร่วมกับครูและนักเรียน เช่น พัฒนาสถานที่และบริเวณโรงเรียน

(4) โครงการดูแลไฟฟ้าสาธารณะ เป็นโครงการที่สมาชิกของโครงการในบางหมู่บ้านรวบรวมเงินเพื่อติดตั้งไฟฟ้าริมเส้นทางเข้าบ้าน มีการจัดตั้งคณะกรรมการดูแลทรัพย์สินกลาง เพื่อว่าจะได้แก้ไขอย่างทันที่ที่มีปัญหา

(5) โครงการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นโครงการที่กำนันผู้ใหญ่บ้าน รณรงค์ให้ประชาชนร่วมมือกันพัฒนาชุมชนที่อยู่อาศัย ได้แก่ การทำความสะอาดบ้านและบริเวณบ้าน การคัดค้านสิ่งไม่เรียบร้อย เป็นต้น

(6) โครงการปลูกต้นไม้ เป็นโครงการที่ประชาชนร่วมแรงร่วมใจกันปลูกต้นไม้ เพื่อให้ความร่มเย็นและสวยงามแก่ชุมชน โดยมีสมาชิกเป็นเจ้าของโครงการ

กิจกรรมการพัฒนาทางการเกษตร

กิจกรรมการพัฒนาทางการเกษตร เป็นกิจกรรมซึ่งประชาชนเข้าร่วมปรับปรุงวิถีทางการเกษตร เพิ่มความสามารถในการผลิต หรือลดปัญหาที่รบกวนการผลิตทางการเกษตร ได้แก่

(1) โครงการทำวิทยุหมัก เป็นโครงการที่สำนักงานเกษตรตำบล ผูกอบรมและฝึกปฏิบัติให้แก่ประชาชน เพื่อให้รู้จักการทำวิทยุหมัก แล้วยังความรู้ที่ได้ไปสอนให้แก่เกษตรกรเพื่อนบ้าน ที่ไม่ได้เข้าอบรมรายอื่นๆต่อไป

กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและยกระดับรายได้

กิจกรรมการพัฒนาทางเศรษฐกิจและยกระดับรายได้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งยกระดับรายได้ให้แก่ครอบครัว ได้แก่

(1) โครงการชมรมแม่บ้าน เป็นกิจกรรมของสายงานกรมพัฒนาชุมชน ศตวทที่เข้าเป็นสมาชิกของชมรม จะมีการฝึกอบรมงานฝีมือร่วมกัน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้พิเศษ

8) ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชนร้อยละ 82.4 ของประชาชนที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน เข้าร่วมในตำแหน่งสมาชิก คือ เป็นผู้ร่วมค้ำนินกิจกรรม ผู้เข้าร่วมในตำแหน่งสมาชิกนอกจากจะเป็นประชาชนทั่วไปแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชนบางคน ได้แก่ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน ประชาชนร้อยละ 13.7 และ 3.9 เข้าร่วมกิจกรรมในตำแหน่งกรรมการและผู้นำ ซึ่งตำแหน่งกรรมการและผู้นำทั้งหมดเป็นผู้ที่มีตำแหน่งอย่างเป็นทางการในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสารวัตรกำนัน

ตารางที่ 4-9 แสดงสัดส่วนของประชาชนตามตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม ในปัจจุบัน

ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
สมาชิก	82.4
กรรมการ	13.7
ผู้นำ	3.9

4) ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชน ร้อยละ 27.5 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน เข้าร่วมกิจกรรมเนื่องจากปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ เห็นถึงสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในชุมชน

จึงเกิดความรู้สึกที่ว่าถึงเวลานี้จะต้องช่วยกันปรับปรุงสภาพเหล่านี้ ให้ใช้ประโยชน์ได้ดีดั้งเดิม มีความสมบูรณ์และสวยงาม ประชาชน ร้อยละ 25.5 เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากปัจจัยผลักดันภายในบุคคลเอง หมายถึง แรงจูงใจที่เกิดขึ้น อาจเป็นความรู้สึก ความคาดหวัง ความต้องการ หรือ ความสำนึก เช่น มีความรู้สึกต้องการเสียดสแก่ส่วนรวม ต้องการการยอมรับจากเพื่อนบ้าน เป็นต้น ประชาชน ร้อยละ 23.5 เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจาก ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านสังคม ได้แก่ บทบาทของผู้นำชุมชนสถานภาพทางสังคม อาจมีผลต่อการมีส่วนร่วม ประชาชน ร้อยละ 21.5 เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจาก ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น เช่น ได้รับการชักชวน ผู้ร่วมกิจกรรมบางรายที่ เข้าร่วมกิจกรรมเพราะความเกรงใจ จึงนับเป็นเหตุให้มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมโดยไม่เต็มใจนัก ผู้ที่มีอิทธิพลชักชวนอาจเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ เพื่อนบ้านก็ได้ ประชาชน ร้อยละ 2.0 เข้าร่วมกิจกรรม เพราะปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากผู้เข้าร่วมเห็นถึงประโยชน์ เช่น เมื่อถนนและสะพานอยู่ในสภาพดี ก็สามารถขนส่งผลิตผลทางการเกษตรไปยังตลาดได้โดยเร็ว หรือกรณีกิจกรรมฉาปนกิจ ผู้เข้าร่วมคาดว่าจะได้เงินตอบแทนหากคนในครอบครัวหรือคนถึงแก่กรรม

ตารางที่ 4-10 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม ในปัจจุบัน

ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ	27.5
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านสังคม	23.5
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ	2.0
ปัจจัยผลักดันภายในตัวบุคคลเอง	25.5
ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น	21.5

5) ขอบเขตในการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชนโดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.5 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ในปัจจุบัน เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนดำเนินงาน รองลงมา ร้อยละ 19.6 และ 3.9 เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนเลือกวิธีการแก้ปัญหา และการกำหนดปัญหา ตามลำดับ สำหรับ 2 ขั้นตอนหลัง ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน

ตารางที่ 4-11 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามขั้นตอนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในปัจจุบัน

ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
คำเนิงาน	76.5
เลือกวิธีการแก้ปัญหา	19.6
กำหนดปัญหา	3.9

ลักษณะการร่วมกิจกรรม

ประชาชนร้อยละ 41.2 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะตระหงาย รองลงมา ร้อยละ 23.5 เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะระยะเวลา เช่น ร่วมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เข้าร่วมประชุม ถึงแม้จะไม่แสดงความคิดเห็นส่วนตัวก็ตาม ประชาชน ร้อยละ 19.6 เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะตระหงาย อาจเป็นการให้เงินหรือให้อิမ်วัตถุ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน การใช้ประโยชน์จากสถานที่หรืออุปกรณ์ต่างๆ และประชาชน ร้อยละ 15.7 เข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะตระหงายความคิดเห็นของตน

ตารางที่ 4-12 แสดงสัดส่วนประชาชนตามลักษณะการร่วมกิจกรรม ในปัจจุบัน

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ตระหงาย	41.2
ระยะเวลา	23.5
ตระหงาย	19.6
ตระหงาย	15.7

6) อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชน ร้อยละ 92.2 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ในปัจจุบัน ไม่พบอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม ประชาชน ร้อยละ 7.8 พบว่าปัญหาทางเศรษฐกิจเป็นอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ มีฐานะยากจนยังต้องใช้เวลาเพื่อประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4-13 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามอุปสรรคในการร่วมกิจกรรม ในปัจจุบัน

อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ไม่มีอุปสรรค	92.2
มีอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ	7.8

7) การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาชุมชน

เกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน พบว่า ประชาชน ร้อยละ 51 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมจากการบอกกล่าวของผู้นำชุมชน รองลงมา ร้อยละ 35.3 รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 11.8 รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมจากเสียงตามสายจากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน และประชาชน ร้อยละ 1.9 รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมจากรดประกาศ

ตารางที่ 4-14 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามลักษณะการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบัน

การรับทราบข้อมูลข่าวสาร	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	51.0
เพื่อนบ้าน	35.3
กระจายเสียงหมู่บ้าน	11.8
รดประกาศ	1.9

4.2.4 การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนในอดีต

1) จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม

จากการศึกษาประชาชน 157 คน พบว่า มีประชาชน ร้อยละ 48.4 (76 คน) ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมในอดีต ประชาชนแต่ละคนร่วมกิจกรรมไม่เกิน 3 กิจกรรม

ตารางที่ 4-15 แสดงสัดส่วนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในอดีต

ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ประชาชนที่เข้าร่วมทำกิจกรรมในอดีต	48.4 (76 คน)
ประชาชนที่ไม่เข้าร่วมทำกิจกรรมในอดีต	51.6 (81 คน)

ประชาชน ร้อยละ 65.8 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมทำกิจกรรมในอดีต ทำกิจกรรมเพียงกิจกรรมเดียวต่อคน ร้อยละ 28.9 ทำกิจกรรม 2 กิจกรรมต่อคน และประชาชน ร้อยละ 5.3 ร่วมกิจกรรม 3 กิจกรรมต่อคน

ตารางที่ 4-16 แสดงสัดส่วนประชาชนที่มีต่อจำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในอดีต

จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วม	ร้อยละ
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 1 กิจกรรมต่อคน	65.8
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 2 กิจกรรมต่อคน	28.9
ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรม 3 กิจกรรมต่อคน	5.3

2) ประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม

ประชาชน สัดส่วนร้อยละ 76.3 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ในอดีต เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ รองลงมา ร้อยละ 21.1 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาทางสังคม และ ร้อยละ 2.6 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาการเมืองและความมั่นคง

ตารางที่ 4-17 แสดงสัดส่วนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละประเภท ในอดีต

ประเภทกิจกรรมที่เข้าร่วม	ร้อยละ
กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม	21.1
กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ	76.3
กิจกรรมการพัฒนาทางการเมืองและความมั่นคง	2.6

กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพ

กิจกรรมการพัฒนาทางกายภาพที่เกิดขึ้นในอดีต และได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ โครงการซ่อมแซมถนน โครงการพัฒนาหมู่บ้าน โครงการพัฒนาโรงเรียน โครงการปลูกต้นไม้ และโครงการซ่อมแซมสะพาน นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่นๆที่เกิดขึ้นในอดีต ได้แก่

- (1) โครงการขุดลอกคูคลองและกำจัดผักตบชวา เป็นโครงการที่ผู้นำชุมชนขอความร่วมมือจากประชาชนช่วยกันปรับปรุงไม่ให้น้ำคั่งเงิน เพื่อที่จะได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่
- (2) โครงการทำความสะอาดโรงพยาบาล เจ้าของโครงการ คือ บริษัทเอกชน เป็นโครงการที่ประชาชนร่วมมือกับบริษัทที่ตนเองทำงานอยู่ ทำความสะอาดบริเวณโรงพยาบาล
- (3) โครงการพัฒนาวัด เป็นโครงการที่ประชาชนร่วมกับทางวัด เข้าพัฒนาบริเวณวัด ให้เป็นระเบียบสวยงาม
- (4) โครงการแจกจ่ายถังขยะตามบ้าน เป็นโครงการที่ประชาชนร่วมกับสุขาภิบาล แจกจ่ายถังขยะตามบ้าน เพื่อให้ประชาชนรวบรวมขยะทิ้งลงถัง เป็นการรณรงค์ด้านความสะอาดของชุมชน

กิจกรรมการพัฒนาทางสังคม

กิจกรรมการพัฒนาทางสังคมที่เกิดขึ้นในอดีต และได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน ได้แก่ โครงการอาสาสมัครสุขภาพประจำหมู่บ้าน โครงการลานกีฬาเพื่อต่อต้านยาเสพติด โครงการสร้างศาลาพักผ่อน และโครงการสร้างศาลาวัด นอกจากนี้ยังมีโครงการอื่นๆที่เกิดขึ้นในอดีต ได้แก่

- (1) โครงการทำบุญหมู่บ้าน เป็นโครงการที่ผู้นำชุมชนและประชาชนร่วมกันจัดงานบุญ เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่หมู่บ้าน

กิจกรรมพัฒนาการเมืองและความมั่นคง

กิจกรรมพัฒนาการเมืองและความมั่นคง กิจกรรมประเภทนี้พบแต่เฉพาะกิจกรรมด้านความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่

(1) โครงการจัดตั้งระบบขามรักษาการณ์ในหมู่บ้าน มักจะมีความพยายามร่วมกันดำเนินการเมื่อประสบภัยจากโจรสลัดร้าย เป็นโครงการที่ผู้นำชุมชนคณะกรรมการหมู่บ้าน เรียกลูกบ้านประชุมร่วมกัน แล้วจัดตั้งเวรขาม ซึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละครอบครัว บ้านใดที่ไม่มีตัวแทนเข้าเป็นขาม ก็จะจัดส่งอาหาร

8) ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชน ร้อยละ 85.5 ของประชาชนที่เข้าร่วมทำกิจกรรมในอคิด เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในตำแหน่งสมาชิก รองลงมา ร้อยละ 10.5 และ 4.0 เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในตำแหน่งกรรมการและผู้นำ ตามลำดับ ซึ่งกรรมการและผู้นำกิจกรรมโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีตำแหน่งในชุมชน

ตารางที่ 4-18 แสดงสัดส่วนประชาชนตามตำแหน่งกิจกรรมที่เข้าร่วม ในอคิด

ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
สมาชิก	85.5
กรรมการ	10.5
ผู้นำ	4.0

4) ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชนร้อยละ 51.3 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมดในอคิด มีปัจจัยที่เข้าร่วมกิจกรรม เพราะ ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ คือ โครงการที่จะปรับปรุงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพให้ดีขึ้น รองลงมา ร้อยละ 26.3 เกิดจากปัจจัยผลักดันในตัวเอง ได้แก่ ความรู้สึกสำนึก หรือความภาคภูมิใจที่จะได้พัฒนาชุมชน ประชาชน ร้อยละ 19.7 เข้าร่วมกิจกรรม โดยเกิดจากปัจจัยผลักดันจากสภาพแวดล้อมด้านสังคม และร้อยละ 2.7 มีปัจจัยผลักดันมาจากบุคคลอื่น เช่น การถูกชักชวน

ตารางที่ 4-19 แสดงสัดส่วนประชาชน แยกตามปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม ในอดีต

ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	51.3
ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม	19.7
ปัจจัยผลิตภัณฑ์ในตัวเอง	26.3
ปัจจัยผลิตภัณฑ์จากบุคคลอื่น	2.7

6) ขอบเขตในการเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นตอนในการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชน ร้อยละ 89.6 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมในอดีตทั้งหมด เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนดำเนินงาน รองลงมา ร้อยละ 5.2 เท่ากัน เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนถือกวีวิธีการแก้ปัญหาและการกำหนดปัญหา

ตารางที่ 4-20 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามขั้นตอนที่เข้าร่วมกิจกรรม ในอดีต

ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ดำเนินงาน	89.6
ถือกวีวิธีการแก้ปัญหา	5.2
กำหนดปัญหา	5.2

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม

ประชาชน ร้อยละ 72.4 ของประชาชนทั้งหมดที่เข้าร่วมกิจกรรมในอดีต มีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม ด้วยการตระนงกาย เช่น ลงแรงปลูกต้นไม้ ซ่อมแซมสิ่งของ เป็นต้น รองลงมา ร้อยละ 10.5 เข้าร่วมกิจกรรมโดยสะดวก ประชาชน ร้อยละ 9.2 5 เข้าร่วมกิจกรรมโดยสะดวกทรัพยากร เช่น การบริจาคเงิน ให้ยืมเครื่องมือและอุปกรณ์ และประชาชน ร้อยละ 7.9 เข้าร่วมกิจกรรมโดยสะดวกความคิด

ตารางที่ 4-21 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม ในอดีต

ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
สะดวกกาย	72.4
สะดวกเวลา	10.5
สะดวกทรัพยากร	9.2
สะดวกความคิด	7.9

6) อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม

เกี่ยวกับอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต พบว่า ประชาชน ร้อยละ 92.1 ไม่พบอุปสรรคใดๆในการเข้าร่วมกิจกรรม รองลงมา ร้อยละ 5.3 มีอุปสรรคทางเศรษฐกิจ คือ ต้องนำเวลาไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว และประชาชน ร้อยละ 2.6 มีอุปสรรคด้านบุคคล ได้แก่ ความรู้สึกไม่พอใจผู้นำ ความรู้สึกไม่พอใจสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมด้วยกัน จึงทำให้ไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม

ตารางที่ 4-22 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม ในอดีต

อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม	ร้อยละ
ไม่มีอุปสรรค	92.1
มีอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ	5.3
มีอุปสรรคทางด้านบุคคล	2.6

7) การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

ประชาชน ร้อยละ 65.8 ของประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในอดีต รับทราบข้อมูลข่าวสารจากผู้เฒ่าผู้แก่ รองลงมา ร้อยละ 23.7 รับทราบข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 9.2 รับทราบข้อมูลข่าวสารจากกระแสรายเสียงหมู่บ้าน และร้อยละ 1.3 รับทราบข้อมูลข่าวสารจากป้ายประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 4-23 แสดงสัดส่วนประชาชนแยกตามลักษณะการรับทราบข้อมูลข่าวสาร ในอดีต

การรับทราบข้อมูลข่าวสาร	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน	65.8
เพื่อนบ้าน	23.7
กระจายเสียงหมู่บ้าน	9.2
ป้ายประชาสัมพันธ์	1.3

4.3 พฤติกรรมและศักยภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน

การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาของชุมชน (ตารางที่ 4-24) พบประเด็นที่น่าสนใจบางประการ กล่าวคือ ประชาชนประมาณร้อยละ 60 ไม่ได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน และประชาชนประมาณร้อยละ 44 เห็นว่าควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สุขาภิบาลในการแก้ไขปัญหา อาจเนื่องมาจาก ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้น เกินกว่ากำลังที่ประชาชนจะเข้าไปแก้ไขหรือไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าไปจัดการ และการแก้ไขปัญหาของชุมชนไม่อาจประสบความสำเร็จได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากหลายๆฝ่าย รวมทั้งฝ่ายรัฐด้วย เพราะประชาชนเองขาดงบประมาณ และความรู้ เป็นต้น นอกจากนี้การที่ประชาชนเห็นว่าเป็นหน้าที่หลักของหน่วยงานของรัฐในการแก้ไขปัญหาของชุมชน อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางสังคมของชุมชนยังเป็นระบบอุปถัมภ์ มีทั้งผู้อุปถัมภ์-ผู้ได้รับการอุปถัมภ์ (patron-client relation) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนทั่วไปหรือผู้ได้รับการอุปถัมภ์ ไม่ได้เกิดความคิดริเริ่มในการจัดการปัญหาของชุมชน ตลอดจนไม่ได้เกิดการกระจายอำนาจในการจัดการหรือการตัดสินใจต่างๆ ให้แก่ผู้ได้รับการอุปถัมภ์ ระบบอุปถัมภ์นี้จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน

จากผลการศึกษารูปเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ(กิจกรรม)การพัฒนาชุมชนได้ว่า กิจกรรมการพัฒนาชุมชนมีทั้งกิจกรรมที่ถูกระงับและไม่ถูกระงับในแผนพัฒนาสุขาภิบาล (ไม่มีกิจกรรมหรือโครงการของผังเมืองรวมเสนา เนื่องจากผังเมืองรวมไม่ได้มีการวางแผนถึงระดับโครงการ) ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาชุมชน แต่ละคนเข้าร่วมไม่เกิน 3 กิจกรรม โดยส่วนใหญ่เข้าร่วมคนละ 1 กิจกรรม พื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่เขตการปกครองระดับสุขาภิบาล ดังนั้น กิจกรรมที่เกิดขึ้น จึงเป็นกิจกรรมของสำนักงานสุขาภิบาล และกิจกรรมที่ริเริ่มโดยผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น เป็นกิจกรรมเพื่อแก้ไขหรือคลี่คลายปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน มีกิจกรรมน้อยมากที่เป็นกิจกรรมของกรมพัฒนา

ตารางที่ 4-24 สรุปลักษณะโดยส่วนใหญ่ของข้อมูลทั่วไปและลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาชุมชน

ข้อมูล	ร้อยละ									
	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
1. เพศ...หญิง						x				
2. ตำแหน่งในชุมชน...ประชาชนทั่วไป									x	
3. อายุ...31-40 ปี			x							
4. การนับถือศาสนา...พุทธ										
5. จบระดับการศึกษาสูงสุด...ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4						x				x
6. สถานภาพในครอบครัว...สมรส					x					
7. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน...มากกว่า25ปี								x		
8. อาชีพหลัก...รับจ้าง			x							
9. รายได้...3,001-6,000 บาทต่อเดือน			x							
10. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน... ไม่มีส่วนร่วม							x			
11. ความเห็นว่าควรเป็นหน้าที่ใครในการแก้ปัญหา ...เจ้าหน้าที่ชุมชน					x					
12. ความเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาของชุมชน...เห็นด้วย										x
13. ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน				x						
14. สาเหตุที่ประชาชนบางรายไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในปัจจุบัน...ใช้เวลาทำอย่างอื่น					x					
15. ประเภทกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนเข้าร่วมในปัจจุบัน...พัฒนาทางสังคม			x							
16. จำนวนกิจกรรมต่อคนที่เข้าร่วมในปัจจุบัน...1		x								
17. ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน...สมาชิก				x						
18. ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน...สภาพ	x									
19. ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน...คำนิมิตงาน			x							
20. ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมในปัจจุบัน...ตระหงาย		x								
21. การรับทราบข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน...ผู้นำ			x							
22. ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนในอดีต						x				
23. ประเภทกิจกรรมการพัฒนาชุมชนที่ประชาชนเข้าร่วมในอดีต...พัฒนาทางสภาพ					x					
24. จำนวนกิจกรรมต่อคนที่เข้าร่วมในอดีต...1				x						
25. ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรมในอดีต...สมาชิก					x					
26. ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต...สภาพ		x								
27. ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต...คำนิมิตงาน						x				
28. ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต...ตระหงาย					x					
29. การรับทราบข้อมูลข่าวสารในอดีต...ผู้นำ				x						
ข้อมูล	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81-90	91-100
	ร้อยละ									

ชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอนามัย และกรมการศึกษาออกโรงเรียน ซึ่งกิจกรรมของหน่วยงานเหล่านี้ จะลงไปในพื้นที่ชนบทรอบนอกเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองพัฒนาชุมชน ที่สำคัญ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และคณะกรรมการหมู่บ้าน อาจแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีตำแหน่งเป็นทางการในชุมชนมักมีพันธะในการเข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากการมีตำแหน่งของตน และยังมีบทบาทสำคัญยิ่งในการดำเนินโครงการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติการรวมกลุ่มของประชาชนไม่ได้มีการจัดตั้งเป็นองค์กรอย่างเป็นทางการ ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นเรื่องๆ ไป ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรมที่สำคัญ คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เนื่องจากเห็นได้อย่างชัดเจนจากสภาพความเป็นจริง จึงผลักดันให้เกิดความคิดที่ว่า ควรจะมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพที่เกิดขึ้น ให้อยู่ในสภาพที่ทุกคนในชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อย่างเต็มที่ ประชาชนโดยส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมในขั้นตอนการดำเนินงาน มีลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม คือ การตระเตรียมกาย มากกว่าลักษณะการเข้าร่วมในรูปแบบอื่นเกี่ยวกับการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมพัฒนาชุมชน ประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลข่าวสารจากผู้นำชุมชนและเพื่อนบ้าน ประชาชนไม่พบอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม (แผนภูมิ 4-1)

จากพฤติกรรมของประชาชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชุมชน ประชาชนร้อยละ 65 ของประชาชนทั้งหมดจากการสัมภาษณ์ ได้เข้าร่วมกิจกรรมปัจจุบันหรือเคยเข้าร่วมกิจกรรมในอดีต แสดงให้เห็นถึงความสนใจของประชาชนจำนวนไม่น้อยต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน จึงเกิดความพยายามจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หรือประชาชนไม่ปฏิเสธการมีส่วนร่วม ไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากความสมัครใจหรือจากความกดดันจากสภาพที่เกิดขึ้นก็ตาม และจากการศึกษาถึงปัญหาของชุมชนในบทที่ 3 โดยประชาชนเป็นผู้บอกปัญหาของชุมชน เมื่อผู้ศึกษานำปัญหาจากการบอกเล่าของประชาชน มาตรวจสอบกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน และตรวจสอบกับสภาพปัญหาจากการบอกกล่าวของผู้บริหารท้องถิ่น พบว่าโดยส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับประชาชน แสดงให้เห็นว่าประชาชนเป็นผู้ที่รู้ปัญหาของชุมชน ดังนั้นประชาชนในชุมชนบิดาเจ้าเจ็ดจึงมีศักยภาพพอที่นักวางแผนจะนำเอาความคิดเห็น ความต้องการ เข้ามาเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่สำคัญ อันจะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนแก้ปัญหาของชุมชนต่อไป

แต่การที่ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนได้มากน้อยเพียงใด ยังขึ้นอยู่กับโอกาสของหน่วยงานรัฐ จะเห็นได้จากการวางและจัดทำผังเมืองรวมเมืองเสนา ได้มีการให้ผู้แทนประชาชนเข้าร่วมในขั้นตอนการทำประชาพิจารณ์ และในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบิดาเจ้าเจ็ดระยะปานกลาง 5 ปี ได้มีการรวบรวมปัญหาและความต้องการของชุมชนจากผู้ทรงคุณวุฒิของท้องถิ่น แทนการสัมภาษณ์ประชาชนหรือดึงความร่วมมือจากประชาชนด้วยวิธี

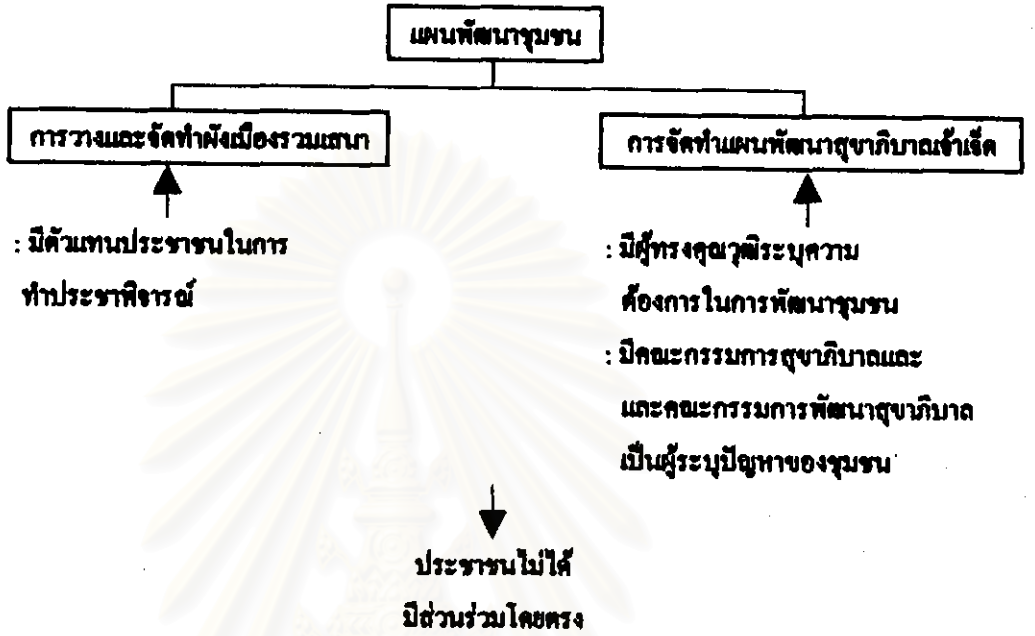
การอื่นๆ การเลือกใช้วิธีการเหล่านี้ก็อาจมาจากเหตุผล อันได้แก่ ขาดงบประมาณ เวลาที่มีไม่เอื้อ
อำนวย ขาดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่มีความสามารถ หรือเห็นว่าการเลือกตัวแทนที่ดีก็จะสามารถ
ให้ข้อมูลของชุมชนได้แทนประชาชนเป็นอย่างดีแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 4-1 วัตถุประสงค์การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน
และในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยส่วนใหญ่ในกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาชุมชน

ประเภทกิจกรรมที่เข้าร่วม	: กิจกรรมพัฒนาสภาพและสังคม
จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วม	: เข้าร่วม 1 กิจกรรมต่อคน
ขั้นตอนการเข้าร่วมกิจกรรม	: การดำเนินงาน
ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม	: อดแรงกาย
ปัจจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม	: ปัจจัยทางสภาพและแรงผลักดันภายใน
ตำแหน่งที่เข้าร่วมกิจกรรม	: สมาชิก
อุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรม	: ไม่มี
การรับทราบข่าวสารกิจกรรม	: จากผู้นำและเพื่อนบ้าน